

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

4. De clandestino.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

Si alter coniugum in Apostasiam labatur, neq; nocenti, neque innocenti vnquam licitum est, aliud matrimonium contrahere. Quia matrimonium inter fideles est ratum ac indissolubile propter rationem sacramenti.

Si ambo coniuges infideles, Christi fidem & baptismum suscipiant, eorum matrimonium fit ratum & indissolubile, Ratio, quia hoc ipso, quod baptismum consentiunt inter se cohabitare, eumque consensum signo quocunque declarant contractum antecedentem matrimonij confirmant, & ratificant, ipsiq; modo incipiunt esse sacrum symbolum coniunctionis Christi cum Ecclesia. Neque tamen assentior Thomæ Sanchez dicenti. (*Eo ipso quo baptizantur, consentire eos in matrimonium, & sit insolubile, signetque Ecclesia cum Christo vniorem*) hoc enim vniuersim verum non est, quia potest coniux baptizari cum proposito discedendi à coniuge suo fideli per dispensationem summi pontificis. NB. Si infideles matrimonium contraxerunt cum impedimento V.C. consanguinitatis, affinitatis iure tantum ecclesiastico dirimente, verum ac ratum censerit debet post eorum conuersionem quia infidelitate contrahentes canonicis constitutionibus non obstringebantur secus verò est, si impedimentum matrimonij ex iure naturali fuit. V.C. si pater filiam vel frater sororem duxerat.

C A P. IV.

De matrimonio clandestino.

Clandestinum matrimonium dicitur, quod sine parrocho, testibus & publicationibus celebratur,

bratur, olim seuerè prohibitum & illicitum propter multa damna & peccata, quæ plerunque ex eo Veneris potiusquàm Dei causa contrahi solito oriebantur, validum tamen erat. Et infideles etiam iam ita contrahentes cum Ecclesiasticis legibus non adstringantur, de peccato damnari non possunt per se loquendo.

- 2 Iure autem nouo Trid. sess. 24. c. 1. de reformatione matrimonij irrita sunt matrimonia clandestina. Nam Ecclesia potest formam contractui matrimonij præbere, qua non seruata irritum sit. Sicut quæuis Respublica ob iustam causam certum personarum genus V. C. pupillos, prodigos, ad contrahendum inhabiles reddere, & contractus aliquos, vel vltimas voluntates certa solemnitate destitutas ipso iure infirmare potest: Vnde sequitur, quod Respublica Ecclesiastica etiam infirmare possit clandestinum matrimonium propter annexam rationem sacramenti ob publicam animarum vtilitatem. Neq; tamen inde cõcluditur, quod Ecclesia materiã & formã sacramenti matrimonij mutauerit per se & directè, sed solum indirectè & per accidens mutat, & vel potius impedit sacramentum si immuret vel destruat ipsam materiam in qua sacramentum fundatur. Quemadmodum si quis vinum physicè corrumpat V. C. multam aquã infundendo, vt iam non sit materia sacramenti Eucharistæ: ita etiam Ecclesia mutauit & infirmauit contractum naturalem matrimonij clandestini, & consequenter, ratione sacramenti abstulit, quippe quod ex Christi institutione illegitima viri ac fæminæ coniunctione seu contractu fundatur.

Paro-

Parochus, aliusue ordinarius Episcopus Capitulum matrimonio assistens, debet esse proprius, vel utriusque vel saltem alterius sponforum, etiam vagabundorum in loco ibi morantur, sed non sine licentia ordinarij: validum tamen erit. Imò parochus extra parochiam validè assistit matrimonio suorum. Nam lex correctoria strictæ interpretationis esse debet. Trident. autem constitutio correctoria est iuris antiqui. Ergo non extendenda, sed potius strictè interpretanda est salua proprietate verborum, quæ hic servatur quandoquidem Concilium tantum requirit proprij parochi præsentiam, quæ in casu etiam extra parochiam bene consistit, cum non agatur de exercenda iurisdictione contentiosa; peccat tamen parochus, si in aliena parochia sponis suis solemniter ac publicè assistat.

Parochus matrimonio assistere potest, licet parochus sacerdos non sit, sed alteri, quam sacerdoti assistendi facultatem committere nequit, patet ex verbis Concilij.

Parochus matrimonio assistere potest, licet excommunicatus non tolleratus sit, modo titulum ac possessionem parochiæ obtineat. Ratio quia assistere matrimonio, non est actus iurisdictionis vel administrationis cum etiam ab invito seu coacto validè præstari possit, sed est actio testimonij ex iuris dispositione ad matrimonij substantiam requisitus. Deinde etsi excommunicatus, tamen ut ponimus, verè manet parochus quod Concilium requirit. Volunt tamen aliqui quod non possit excommunicatus non tolleratus sacerdos ~~aliud~~ _{sub-}

dare alteri licentiam, qua is alioquin non qualificatus idoneus reddatur ad actus legitimum valorem, videtur esse exercitium iurisdictionis.

Contra verò parochus non excommunicatus potest excommunicato dare licentiam saltem validè, imò etiam licitè in necessitate.

6 Præsentia testium debet esse moralis, vt intelligat, quid agitur & testari possint, non infantes, amentes, dormientes, sed necesse non est ad matrimonij contractum, vt habeant qualitates, quæ in aliis causis ciuilibus aut criminalibus requiruntur, & nihil interest, si sint impuberes, fœminæ, infames, excommunicati, infideles parente, liberi, serui. Nam Trid: Constitutio veteris iuris correctoria extendi non debet, præsertim cum procedat contra valorem matrimonij, cuius causa fauorabilis est: sicuti eadem ratione in fidei fauorem eiusmodi testes admitti solent. Imò si de matrimonij valore postea lis in iudicio oritur ordinariè sufficere tales testes ad fidem rei gestæ faciendam notauit Sanchez.

7 Decretum Concil: Trid: requirentis parochi ac testium præsentiam non obligat in locis, vbi ea constitutio nunquam promulgata aut recepta est post triginta dies à die publicationis. Quare Catholici validè matrimonium contrahunt V.C. in Saxoniæ coram prædicante, sed etsi in aliqua vniuersitate decretum promulgatum fuerit, modo tamen expulsis Catholicis sacerdotibus, non adsint proprii pastores, validè sicut prius coram prædicante vel sine prædicante matrimonia contrahi poterunt. Cum enim his locis tali rerum statu decre-

tum
stim
trah
D
Luch
Aug
pisc
men
cum
dat a
celeb
rum
ficio
Sa
matr
habe
denu
ne irr
cius
An
publi
conci
duor
consu
morta
denu
pertir
De
fieri d
nr,
dum.
De

tum Concil: Trid: seruari non possit, non est existimandum libertatem matrimonii validè contrahendi impeditam esse.

Denique licet in ciuitatibus Germaniæ, quibus Lutherani cum Catholicis permixti viuunt V. C. Augustani ciues reuera in spiritualibus subsint Episcopo suo, imò etiam parochio Augustano, tamen existimandum haud est, summorum pontificum voluntatem esse, vt Trid: decretum se extendat ad matrimonia illorum sine legitimo pastore celebrata, ne multa incommoda oriantur, si eorum filii legitimè nati non sint neque capaces officiorum factorum ordinum.

Sacerdos Catholicus non prohibetur assistere matrimoniis, hæreticorum, quos in sua parochia habet nam post Concil. Constant. hæretici non denuntiati, non sunt vitandi, ne quidem in sanis, *sacris.* ne irreuerentia irrogetur sacramento: cum parochus non sit minister sed testis.

Ante matrimonium tertium denunciations publicæ tribus festis etiam non festis, dummodo concio coram populo frequenti habeatur saltem duorum dierum interuallo intercedente (excipe consuetudinem loci) fieri debent, id quod sub mortali cum materia præcepti grauis, sit quæ tamè denunciations ad substantiam matrimonii non pertinent, quasi iis intermissis irritus existat.

Denunciations in vtriusque sponsi parochia fieri debent, quamuis id non vbique obseruatur, vnde ad consuetudinem loci attendendum.

Denunciations ob iustam causam (V. C. si magna-

magnates contrahant, si ob senium, status disparitatem, denunciations cum pudore sponforum, vel familiae iunctae essent, aut si timetur, matrimonium ~~ante~~ consanguineis malitiose impediendum) remitti debent, vel vna sola denunciatio pro trina fieri, imminente V. C. tempore aduentus, quadragesimae. Imò si Episcopus accedi non possit etiam parochus poterit denunciations remittere, quia licet parochus non comperat ius dispensandi in denunciationibus, nisi ex delegatione Episcopi, pertinet tamen ad illum in casu necessitatis declarare, legem de praemittendis denunciationibus per Episcopum cessare. Vnius exemplum manifestum est, si quis morti vicinus cum concubina contrahere velit, vt securiore animo decedat, proles legitimetur.

Nulla culpa est per se loquendo matrimonium ante benedictionem consummare.

13 Primae nuptiae secundum antiquissimam Ecclesiae consuetudinem benedici debent. Secundae non item, quia benedictio alicui rei semel collata, iterari non debet. Consuetudo tamen iam obtinuit, vt nuptiae Virginis cum viduo benedicantur. Etiam primi viri non vidui cum vidua, sed intus seruanda est consuetudo regionis.

14 Claudestina sponsalia omni iure valida & obligatoria sunt, & parochi praesentia nequaquam requiritur, quod si Parochus adhibeatur monendi sunt homines rudes ob talem desponsationem, de futuro non esse matrimonium inter eos contractum, vt sciant fornicationem, mortalem fore, si carnaliter coniungantur ante nuptias, ideoque
non

non permittendum, vt post talem desponsationem ad eandem domum commigrent.

Si sponsi in solemnibus sponsalium contractu **15** utantur verbis de presentibus, non debet idcirco matrimonium ratum censeretur. Ratio, quia praesumi non debet sponsus voluisse, nondum praemissis denunciationibus matrimonia cum mortali scelerare contrahere. Quare licet vsi sint verbis de presenti: videatur tamen voluisse contrahere sponsalia sicut alij solent: Licet aliis verbis externis vsi fuerint. Nam verba intelligi debent secundum naturam contractus, qui instituitur. *Et intelligentia verborum ex causis est sumenda dicendi: quia non sermonis, sed sermo rei subiectus est id est inseruiens c. intelligentia de verborum significatione, secundò tamen si ponamus sponso- rum expressam intentionem fuisse matrimonium contrahendi, non tamen id efficere potuerunt, si hanc suam voluntatem parochi & reliquis testibus non significauerunt. Suppono enim eos existimasse non matrimonium, sed sponsalium tantum contractum esse intercessisse, ideoque quod tunc inter sponso- rum ageretur ignorasse. Sin vero statuamus eos probè sciuisse, quid agere intenderent sponsi, tunc dubitare non potest, esse matrimonium validum, quamuis illi- cite contractum, ideoque & pœnis quibusdam canonicis subiectum.*

Ob intermissas matrimonij denunciations **16** canonicæ pœnæ incurruntur, primò cum alioquin proles nata ex matrimonio cum occulto impedimento, bona fide alterius saltem coniugis in ecclesia celebrato ex iuris dispositione, ac-

H h h h

priui-

priuilegio legitimo censeatur, si tamen publica matrimonij denunciations non sine crimine intermissæ fuerunt tali priuilegio proles priuatur. Secundò si quis alioquin intra gradum prohibitum ignoranter contraxit præmissis denunciationsibus facili detecto postea impedimento, dispensationem à papa obtinere potest. Sin verò dictas solemnitates in contrahendo matrimonio neglexerit, spe consequendæ dispensationis in pœnam criminis carere debet, quia dignus non est, vt Ecclesiæ benignitatem facile experiatur cuius salubria præcepta temerè contempfit.

C A P. V.

De matrimonio coactò.

Matrimonium graui metu ad id iniustè incelebratum, iure Ecclesiastico irritum est: Ratio peti debet ex discrimine inter matrimonium & alios contractus, quod hi si causa metus iniusti celebrati sint, postea per exceptionem vel iudicis sententiam rescindi possint: At verò matrimonium, si semel per mutuum consensum validè contractum sit, præsertim si etiam consummatum rescindi nunquam potest ob sui indissolubilitatem: Ergò necesse erat, vt ab initio ipsa iuris constitutione vis iniusta matrimonio impedimentum valoris afferret. Dixi autem graui metu, nam leuis metus non solet æstimari à iuribus, quia alioquin plurimè dispensationes & contractus in controuersiam vocarentur, cum leuis

metus